

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

Miesten tasa-arvo ry (MTA) toteaa, että työryhmä on mietinnössään sivuuttanut täysin miehiin kohdistuvan väkivallan, vaikka se on tutkitusti kaikkein yleisin väkivallan muoto Suomessa. Tutkitusti tiedämme myös, että miehiin kohdistuu yhtä paljon parisuhdeväkivaltaa kuin naisiin ja että törkeän parisuhdeväkivallan uhrien enemmistö on miehiä. Miehiin kohdistuva väkivalta, etenkin parisuhdeväkivalta, jää usein pimentoon, koska viranomaiset eivät sitä tunnista tai suhtaudu siihen vakavasti. Viranomaisten tietämyksessä ja asenteissa on tässä suhteessa todella paljon kehittämisen tarvetta. Nämä faktat eivät tule työryhmämietinnössä lainkaan esille.

Työryhmämietintö on osa jatkumoa, jolla Suomessa pyritään perustuslaissa säädetyn yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeussopimuksissa säädetyn sukupuolten välisen tasa-arvon kaventamiseen siten, että miehet ja naiset asetetaan tosiasiallisesti eriarvoiseen asemaan lain edessä sukupuolen perusteella. Vain naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pyritään aktiivisesti vähentämään ja torjumaan, miehiin kohdistuvaa väkivaltaa vain vähätellään. Sen sijaan, että Suomessa pyrittäisiin turvaamaan tasa-arvoisesti jokaisen ihmisen oikeus elää turvassa väkivallalta, meillä yhä enenevässä määrin nostetaan naiset etusijalle ja vahvistetaan sukupuoliperusteista erityiskohtelua. Sukupuolten välinen tasa-arvo on yhä kaukaisempi tavoite.

2. Lähestymiskiellon määräämisen edellytykset

MTA katsoo, ettei työryhmä ei mietinnössään esitä mitään perusteluita sille, että nykyistä lainsäädäntöä olisi syytä lähestymiskieltojen määräämisen osalta muuttaa. Määrättyjen lähestymiskieltojen määrä on ollut laskussa, eikä mietinnössä tuoda esille mitään syytä olettaa, miksi niiden tarve olisi jatkossa kasvamassa.

Ylipäätään voidaan todeta, että lainsäätäminen on kallista puuhaa. Lainsäädäntö, etenkin rikoslainsäädäntö, rajoittaa aina monin tavoin kansalaisten vapauksia. Uudet säännökset myös

kuormittavat jo entuudestaan ylityöllistettyjä viranomaisia. Näin ollen lain säätämiseksi tai sen muuttamiseksi on oltava painavat perusteet. Pelkästään se, että jokin ulkomainen GREVIO-lobbausjärjestö vaatii oman valta-asemansa ja rahoituksensa tukemiseksi Suomea tekemään muutoksia lainsäädäntöön, ei ole mikään perustelu niihin ryhtyä. Lainsäädännön tarpeellisuutta ja toimivuutta on ensisijaisesti ajateltava tavallisten kansalaisten kannalta. Onko esitetystä muutoksesta enemmän haittaa kuin hyötyä? Onko mahdollista, että sinänsä hyviä tavoitteita voitaisiin edistää tosilla keinoilla tehokkaammin ja kevyemmin?

MTA katsoo, ettei julkisuudessa tai tässä työryhmämietinnössä ole esitetty mitään syytä sille, miksi Suomen nykyistä lainsäädäntöä olisi syytä muuttaa lähestymiskieltojen osalta. Se, että lähestymiskieltoja määrätään vähemmän ja niitä rikotaan entistä harvemmin, ei ole mikään ongelma, joka pitäisi korjata lainsäädäntöä kiristämällä. Mitä ilmeisimmin nykyinen järjestelmä toimii riittävän hyvin, eikä ole esitettyjen muutosten tueksi ole esittänyt näyttöä niiden toimivuudesta, tehokkuudesta tai oikeasuhtaisuudesta. MTA korostaa, että suurin ongelma Suomessa on miehiin ja poikiin kohdistuvan väkivallan sivuuttaminen. Tuo väkivalta jää usein piiloon, eivätkä työryhmän esittämät muutokset sitä tilannetta ainakaan korjaa. Jos Suomessa oikeasti haluttaisiin estää sellaisia tilanteita, joissa lähestymiskiellon määrääminen voi tulla ajankohtaiseksi, Suomessa lähdetäisiin määrätietoisesti muuttamaan yhteiskunnallista ilmapiiriä siihen suuntaan, ettei minkäänlainen, ei edes poikiin ja miehiin kohdistuva, väkivalta ole koskaan hyväksyttävää. Niin kauan kuin väkivallan vastustaminen on sukupuolitettua, ei tilanne tule koskaan korjaantumaan paremmaksi.

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen viran puolesta

MTA katsoo, ettei työryhmä ei mietinnössään esitä mitään perusteluita sille, että lainsäädäntöä olisi väliaikaisten lähestymiskieltojen määräämisen osalta syytä muuttaa nykyisestä.

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä

MTA katsoo, ettei väkivallan miesuhreja huomioida tässäkään asiassa riittävästi.

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

MTA pitää palveluihin ohjaamista hyvänä ideana, kunhan otetaan huomioon se, että erittäin usein etenkin parisuhdeväkivalta on molemminpuolista. Väkivallalla ei monissa tapauksissa ole yksiselitteistä uhria tai tekijää, vaan molemmat osapuolet ovat kumpaakin.

6. Oikeudellinen apu

MTA ei näe syytä muuttaa lainsäädäntöä nykyisestä.

7. Oikeudenkäyntimaksu

MTA katsoo, ettei oikeudenkäyntimaksusta ole mitään syytä luopua. Tiedossa on, että tarpeettomia lähestymiskieltohakemuksia ja perusteettomia parisuhdeväkivaltasyytöksiä käytetään hyvin yleisesti aseina eroriidoissa ja huoltajuuskiistoissa. MTA pitää todella erikoisena sitä, ettei työryhmä ole mietinnössään pohtinut tätä ilmiötä sen edellyttämässä laajuudessa. Maksuttomuus tulisi tietenkin entisestään lisäämään näitä väärinkäytöksiä ja puhdasta kiusantekoa, jolla vain kuormitettaisiin

entisestäään ylikuormitettua tuomioistuinlaitosta, kun edes oikeudenkäyntimaksun kaltaista seuraamusta ei olisi pelättävänä edes silloin kun lähestymiskieltohakemus hylättäisiin.

8. Lasten asema

Lähestymiskieltohakemuksia ja parisuhdeväkivaltasyytöksiä käytetään usein välineinä eroriidoissa, huoltajuuskiistoissa tai kun halutaan estää etävanhemman tapaamiset lapsensa kanssa ja pyritään vieraannuttamaan lapsi vanhemmastaan (yleensä isästä). Lapsen oikeus vanhempiinsa on ihmisoikeus, jonka toteutuminen on turvattava myös riitaisissa erotilanteissa. Lapsen etu on asetettava etusijalle. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka vanhempien välille olisi määrätty lähestymiskielto, on varmistettava, että myös lähestymiskieltoon määrätty vanhempi saa tavata ja pitää yhteyttä lapseensa. Se, että tätä yhteydenpitoa pyritään rajoittamaan ja vaikeuttamaan, palvelee vain vieraannuttamista tavoittelevan vanhemman intressejä ja loukkaa lapsen oikeuksia.

9. Lähestymiskiellon valvonta

MTA ei kannata työryhmän esitystä lähestymiskiellon sähköisestä valvonnasta, jonka toteuttaminen olisi erittäin kallista ja viranomaisia suuresti kuormittavaa ja joka loukkaisi todella räikeästi lähestymiskieltoon määrättyjen oikeuksia ja vapauksia. Työryhmämietinnössä ei esitetä perusteluja sille, miksi näin massiivinen ja raju malli olisi välttämätön, tai edes hyödyllinen. Käytännössä työryhmä esittää, että lähestymiskieltoon määrättyä kohdeltaisiin kuin tuomittua rikollista, vaikka hän ei olisi syyllistynyt mihinkään rikolliseen, eikä häntä olisi tuomittu mistään rikoksesta.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

Lähestymiskieltoja rikotaan vuosi vuodelta vähemmän, mikä osoittaa, että nykyinen sääntely toimii erittäin hyvin. Lainsäädännön kiristäminen vain siksi, että tuomioita saataisiin enemmän, ei ole länsimaiseen oikeus- ja sivistysvaltioon kuuluvaa ajattelua. MTA ei näe mitään syytä muuttaa lainsäädäntöä nykyisestä.

11. Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotus lisäisi toteutuessaan entisestäään sukupuolten välistä epätasa-arvoa. Se vahvistaisi naisten sukupuoliperusteista erityiskohtelua ja heikentäisi väkivallan miesuhrien asemaa. Lisäksi se mahdollistaisi entistä helpommin ja useammin tarpeettomien lähestymiskieltohakemusten tehtailun. Se kuormittaisi entisestäään ylikuormitettuja viranomaisia, kuten poliisia ja tuomioistuimia. Sähköisen valvontajärjestelmän käyttöönotto veisi Suomen taas askeleen lähemmäs orwellilaista dystopiaa.

12. Muuta

Ei muuta.

Erno Juuso
Miesten tasa-arvo ry